

Side, hvorved man griber ind i Forholdet, saa at det ikke udvikler sig efter sin egen Natur. Nagtet jeg, som sagt, ikke troer at kunne overbevise Nogen, der har en anden Tro om denne Sag, skal jeg dog tillade mig at anføre nogle enkelte af de Momenter, hvorpaa jeg egentlig støtter min Opfattelse af dette Forhold.

Dersom Almeenvellet virkelig krævede en saadan Foranstaltning fra Statens Side, saa vilde det dog være besynderligt, at den deels kunde udsættes i en temmelig rum Tid, der efter Lovudkastet i mange Tilfælde vilde blive over 12 Aar, selv hvor der anvendtes Evang, og at den deels i en stor Deel Tilfælde slet ikke kom til Anvendelse, nemlig hvor Fæstebonden ikke selv forlangte det anvendt; dette synes mig at være et Moment, som viser, at Hensyn til Almeenvellet dog ikke kan være nogen absolut tvingende Grund for, at Fæsteforholdet skal hæves; thi i saa Fald synes mig, at man maatte fride dertil med langt større Hurtighed. Det er nu rimeligt nok, at selv om der slet ingen Evangsløvs udkommer, saa vilde dog Fæsteforholdene efterhaanden blive afløst ad den frivillige Overenskomsts Vej, og jeg veed ikke rettere, end at, dersom det vedbliver at gaae saaledes frem, som det er gaaet frem i de senere Aar, vil man dog kunne regne paa, at i et Tidsrum af 30 til 40 Aar, om jeg ikke tager feil, vil Afløsningen i det Væsentlige være foregaaet. Men hvorledes man nu kan komme til den Erkjendelse, at Almeenvellet i den Grad kræver, at Fæsteforholdet skal være afløst, enten den vedkommende Eier ønsker det eller ikke, inden 12 a 14 Aar, fremfor at det ellers sandsynligvis vil være afløst inden 30, 40 eller, lad det ogsaa være, 50 Aar, det indseer jeg ikke. Fremdeles er der ogsaa en anden Betragtning, som navnlig gaaer ud fra Hensynet til selve Bondestanden, som gjør det meget tvivlsomt for mig, om man her kan finde, at Almeenvellet fordrer en Evangsløvs afløsning. Naar man, nemlig vil give en Evangsløvs for Afløsning, saa kommer man consequent til at ophæve Fæsteforpligtelsen paa Jorden.

Det ligger i Sagens Natur, at naar man troer, at Almeenvellet fordrer Fæstefløvs afløsning, saa maa man ogsaa sørge for, at Fæstefor-

pligtelsen, som hidtil har hvilet paa Jorden, ophører; thi ellers restiterer man jo, at det samme Fæsteforhold vil komme snart tilbage igjen i omtrent ligesaa stort Omfang, som det nu bestaaer; men det at Fæsteforpligtelsen hæves, det anseer jeg forat være forbundet med megen stor Fare for den nuværende Fæstebondestand. Det synes mig høist sandsynligt, at dette vil bidrage til, at en stor Deel Eiendomme, som nu have været tilstrækkelige til at ernære en Bonde, ville gaae over til andre Eiere, thi naar en Eier med Capital og Driftighed vil drive Gaarden, saa kan han uægtelig i Almindelighed gjøre mere ud af den, end Fæstebonden under de hidtil bestaaende Fæsteforhold har kunnet, allerhelst naar Mænd med Capital kunde lægge an paa at forene flere Eiendomme, at sammenlægge saa meget, som efter den bestaaende Lovgivning nu lader sig gjøre. Dersom altsaa denne Fare ikke skulde være stor, saa maatte der tillige udgaae andre Lovbestemmelser, som forhindrede Sammenlægning og som Følge deraf vel ogsaa Udskykning; men endnu er det slet ikke givet, om en saadan Lov kan forventes. Disse Love om Udskykning og Sammenlægning ere vistnok af den Slags, hvorom det vil falde meget vanskeligt at forene Meningen, og der vil ialtfald dermed være forbunden en stor Fare med Hensyn til den Udvikling, vi nu gaae imøde i de communale Forhold, naar Sammenlægningsfriheden vilde blive alt for stærkt indskrænket.

Jeg har saaledes beviist, at der baade med Hensyn til Eierne og med Hensyn til Fæstebønderne er væsentlige Betæneligheder forbundne med en saadan Evangsløvs, og jeg kan ikke nægte, at den allervigtigste Betragtning, som møder mig i saa Henseende, er den Vilkaarlighed, som kommer ind i en saadan Evangsløvs, og som man, naar man først engang er kommen ind paa denne Bane, slet ikke seer nogen bestemt Grænse for. Man har nu sat som Kjøbesum Taxationsværdien, udført efter visse Regler, som jeg overhovedet ellers finder meget vel udtænkte, efter Fradrag af $\frac{1}{3}$. Denne $\frac{1}{3}$ er en ganske vilkaarlig Størrelse, og man kunde ligesaa gjerne have sat $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ eller hvilkensomhelst anden Størrelse, naar man slet ikke vil gaae ind paa den Idee, som